

W Choćebuzu bu wčera wječor wustajeńca z akwarelemi, mólbami w acrylu a woliju kaž tež rysowanymi wuměłce Olgy Peters wotewrjena. Wuměłca wěnuje so čłowjekam, krajinje a žiwjenju. Olga Peters je so 1977 w Čeljabinsku w Uralu narodžiła a bydlí mjeztym w delnjołužiskej metropoli. Foto: M. Helbig

Naprašowanje wo hórnistwje w Rownom Dušine konflikty přiběraja

Rownjanska wjesna zhromadnosć měła so zachować. Tohodla přewjednu nětko naprašowanje nastupajo hórnistwo. Wo zaměrach, wobsahach, postupowanju a přiběrach nutrkownych dušinych konfliktech je Andreas Kirschke z wjesnym předstejéerjom Jörgom Fundu rěča.

Čehodla tute naprašowanje přewjedzeće?

J. Funda: Chcemy konfliktam kaž mjez Slepjanskej gmejny a wobydlerjow iniciatiwu přesydljow zadźewać. Druhi dyk je profil socialneho požadanja Vattenfalla, kiž ma hač do 30. nowembra 2011 předležec. Wjesna rada chce paralelnje k tomu katalog žadanjow zdźelać. Za to može naprašowanje wažne nastorki dawać, wšako steji na koncu pytanje za možnymi stejnišćami za přesydljenje.

Kak so tuta akcija wotměwa?

J. Funda: Institut za sociologiju Martina Lutheroweje university Halle je přewjeduje. Spočatnje prašaja so 40 reprezentantow wsy: Što začuwaja při temje brunica jama? Što je jim nastupajo wjesne žiwjenje wažne? Što wučinja identitu? Chcemy młodych a starych, podpěraťow a přećiwnikow jamy, domorodnych a přičehnjonych zapřijeć. Na koncu tu teje etapy steji naprašnik za wšitkich wobydlerjow.

Po kotrym časowym planje postupujeće?

J. Funda: Hač do kónca junija su kwalitativne naprašowanje přewjedli. Tuchwilu zdźěla wjesna rada naprašnik. W awgusće budže naprašowanje wjesnjowanow. Wuslědky woćakujemy kónca awgusta. Z nimi móžemy preferowane stejnišća zwěšćić a na wotpowědne namjety Vattenfalla reagować. Akcija je z hórnistwowym koncertom dorěčana.

Kak jara hórnistwo Rownjanow nutrkownje počězuje?

J. Funda: Dušine konflikty wšudže přiběraja. Mōžu jeno za swoju swojbu rěčeć. Temu začuwaš wšudže hromadže ze stresom a strachom do přichoda.

Mōže nowa dušepastyrka Antje Schröcke pomhać?

J. Funda: Toho so jara nadźijam. Wona ma njewotwisny wid wotwonka, bjerje sej chwile a přisposlucha. Wězo njemōže wona konflikty rozrisać, mōže pak je jasnje formulować a porst na ranu položić. Wona mōže z rěčnicu wjesnjowanow być.

Što ludźi najbōle počězuje?

J. Funda: Starosć wo zhubjenje dominy. Fakt je, w padže přesydljenja zhubimy wobydlerjow. Derje wutworjene socialne syće a styki hroza so roztrahać. W padže wotbagrowanja by 580 wobydlerjow w 60 domjacnosćach potrjehenych było.

Kelko serbskeje substancy je wohrožene?

J. Funda: Serbska identita we wsy je elementarnje wohrožena. Witaj-pěstowarnja, Njepilic statok, ludowe nałožki kaž jutrowne spěwanje Kantorkow abo Džěćetko, tež wobchadna rěč staršich wjesnjowanow – to wšo hrozy so pominyć.

Hođzi so wjes we wobłuku prioritneje kónčiny wuchować?

J. Funda: Jako wjesna rada wšitko za to činimy. Kaž hižo gmejnka rada smy so jasne přećiw wotbagrowanju wuprajili. Wjednanju wo brunicowym planje budže klětu slyšenje wobydlerjow. Nadźijamy so, zo so potom wšitcy słowa jima.

Wutrobny džak!

Dobyće za Słowjencow w Korutanskej

Dwurěčne městne tafle nastajili

Celovec/Klagenfurt (SN/MiR). W Korutanskej su zastojnicy wutoru tři městne tafle wuměnili. Korutanski krajny hejtmann Gerhard Dörfler (FPK) je so z tym rozsudej wustawoweho sudnistwa podwoľil. Runoprawne dwurěčne pomjenowanje ma so zawěšćić, hdyž so w korutanskich wsach wjac hač dźesać procentow ludnosće jako Słowjency wuznawaja. Nětko pokazuja městne mjena Ebersdorf/Drweša vas, Schwabegg/Zvabeka a Bleiburg/Pliberk w samsnej wulkosci pismikow na wjes, wo čimž telewizijny scelak ORF wutoru rozprawješe. Dotal bě so pod taflemi z wulkimi němskorěčnymi pismikami taflička ze słowjenskimi pomjenowanjom wsy w małych pismikach přidała. Dörfler ma rozsud sudnistwa, kotryž wón akceptuje, přiwšěm za wopacny.

Předsyda Rady Korutanskich Słowjencow Valentin Inzko rjekny: „Dźensa je

dzeń, hdžež wjeselo přewahuje. Za narodnu mjeńšinu Słowjencow w Korutanskej je to wuspěch.“ Wón widzi wěstu dynamiku w postupowanju wo městne tafle, kotraž mōhla k tomu wjesć, zo so konflikt w lěće 2011 doskōńnje rozrisa.

Zwada je awstriskemu zwjazkowemu kanclerjej Wernerej Faymannej (SPÖ) z přičinu, elan za rozrisanje zwady wo městne tafle wužitkować. Nastajenje korektnje dwurěčne popisanych taflow w třoch gmejnach je jemu pak jenož spočatk. Faymann rjekny w ORF, zo widzi tuchwilu „tójšto konstruktivitu“ a připowědzi, zo chce kontakty z wobdźělenymi w Korutanskej intensiwować. Hdyž je móžno so na termin dojednać, ma so to „za kulowatym blidom a z wulkej zjawnosću“ zdokōnjeć. Tuchwilu twari pak Faymann skerje na dowěrliwe rozmołwy bjez časoweho čišća.

WO KNIHACH A KNIHARNI

Džěći maja tuchwilu prózdny a starši dowol. W Smolerjec kniharni mamy za wšitkich tych staršich, kotřiž njewědža, hdže sej doječ, doporučenu. Kristin Koschnick je napisala „Auf Tour mit Kindern. Der Reiseführer für die Familie – Dresden und Umgebung“. Jednotliwe kapitule su přewidnje rjadowane: pućowanske doporučjenja za kōžde wjedro, serwisowy džěl z wažnymi adresami, fleksibilnosć we wobchadženju, aktualizowany a rozšěrjeny nakład a k pomocy mały kompas. Namakaće w knize namjety za wulěty přez cyły dzeń. Zapřijate je Drježdžanske nutrkowne město a wšo, štož so hodži wobhladać we wobkruhu zdalenosće 30 minutow wot nutrkowneho města. Kaž hižo prajene, při stōńcu, při dešču a za kōžde wjedro. Na serbske temy w Hornjej Łužicy so docyła njeskedźbnja, za to pak doporuča so wopyt słowjanskeho hrodzišća w Radušu w Delnej Łužicy. Mōžu sej předstajić, zo namaka tuta doporučenska městno na polcy našich kublarjow a kublarjow.

Štōž chce jónu bjez wulkeje prócy z porstom a wóćkom naprawo a nalěwo Sprjewje pohladać, mōže to z knihu Thomasa Böttgera „Entlang der Spree. 400 km von der Oberlausitz bis zur Havel“ činić. Je to mały wobrazowy zwjazk z informativnymi podtekstami k mnohostronskim fotam. Nic jenož twarjenja a žiwjenje ludźi, ale tež přiroda je zapopadnjena.

25. zešiwk z rjadu „Oberlausitzer Heimatblätter“ zaběra so mjez druhim z přinoškom Eberharda Garby wo stawiznach a struchłym podawku z lěta 1620, z něhdyšej mlynскеj wjesku Hronow. W serbskej rěči předleža hišće někotre eksemplary Jurja Wingeroweje knižki „Hronow“ w antikwariacie kniharnje.

Druhi předžělany nakład „Durch Schloss & Park Neschwitz“ je nětko wušol. Wopytwar mōže z tutej příručku scěhować stawiznam hrodu a po puću w parku štomy, kerki a wšelake figury prawje přirjadować. Nowe a starše fota kaž tež karće knižku wudospōnjeja.

Druha polojca lěta je so započala, a my

w kniharni to tež na tym pytjemy, zo se dzeń a wjac nasćenowych protykow poskićeja. Nimale wšitke nakładnistwa dōdawja nam hižo nětko protyki na předań. Wuběrk w kniharni počahuje so wězo wosebje na Hornju Łužicu, Budyšin a Žitawske hory. Štōž hižo wě, zo chce sej protyku na přikład z kwětkami, kóčkami, kuchinskimi receptami kupić, mōže sej ju tež rady pola nas w kniharni skazać. Pola wěštych protykow je dewiza: čim předy, čim lěpje.

Hornjołužisku swojbnu knižnu protyku z nakładnistwa Nürnberger ze Spitzkunnersdorfa mōžeće sej wotnětku kupić. W LND so hišće pilnje na Serbskej protyce a Serbskej pratyji džěla. W nakładnistwje Lusatia džělaja na swojej Hornjołužiskej protyce. Wšitke tute knižne protyki dyrbja najpōzdžišo w septembrje wuńić, zo bychu prawje spěsnje puć k roznošowarjej a čitarrej namakali.

Wšitkim šulerkam a šulerjam skazamy trěbne džělowe zešiwki a wučbnicy za přichodne šulske lěto w běhu krótkeho časa. Annett Šolčić

Dopomnjenki na serbskeho prawiznika Jurja Rjenča

Pod wšelakimi diktaturami čerpjeł

Před sto lětami, 18. julija 1910, narodži so Jurij Rjenč jako syn hospodarja a braški Jana Rjenča a jeho mandželskeje Hany w Chróšćicach. Šěsć lět wopytowaše w rōdnej wsy ludowu šulu. Potom scělešaj staršej jeho do Budyšina, hdžež zložil 1931 na Katolskej natwarnej šuli maturu. Po maturiće poda so wón do Lipska na studij prawa. Druhi a třeci semester studowaše w juhosłowjanskim Zagrebe a Bělohrodze a potom dale w Lipsku. Studij w Juhosłowjanskej běše sobu přičina za to, zo njedosta po wostatnym statnym pruwowanju 1938 žane statne přistajenje.

Serbski prawiznik Jurij Rjenč

Foto: B. Cyž

Hižo bōrže po nastupje nacistiskeje diktatury steješe pod dohledom Gestapo, dokelž wustupowaše jako wědomy Serb a Słowjan. Tak běše wón na přikład posledni senior akademiskeho towarstwa „Arnošt Muka“ w Lipsku a wot 1936 z člonom Domowiny. Politiskeje njespušćomnosće a wohroženja nutrkowneje a wonkowneje wěstoty dla bu jemu pućowanski pas scázany. Hakle wot 1940 smědžeše w prawizniskich kenclijach w Podstupimje a Fürstenwaldze nad Sprje-

wju wupomhać. 1946 wotwěru swoju prawiznisku kencliju w Budyšinje. 30. septembra 1950 bu wot němskeje policije zajaty a sowjetskim wobsadniskim organam přepodaty. Sowjetske wojske sudnistwo w Drježdžanach zasudzi jeho z njejasnych přičin – we wusudze steji wobsydstwa dweju knihow ze Zapadneho Berlina dla – k 25 lětam jastwa. Z amnestiju bu 1954 dočasne z jastwa pušćeny. Po spočatnje bjezdělnosći zaslužeše sej pjenjezy za zastaranje swojby jako knihiwjednik, doniž njebu 1957 do kolegija prawiznikow we wobwodze Drježdžany přiwzaty. Hač do wotchada na wuměnk džělase jako serbski prawiznik. W starobje 91 lět zemře Jurij Rjenč 29. meje 2002 w Budyšinje.

Hórki wosud, kotryž jeho w lětach 1950 do 1954 potrjehči, njeseše zmužiče, doniž jemu politiski přewrót 1989 njeskiči składnosće, dohlad do aktow sowjetskeho wojskeho sudnistwa a statneje bjezstrašnosće dóstać. Hłowna přičina za přescěhanje běše jeho zaměrne a aktiwne powójnske džělo w Narodnej radze.

Ze zapiskow wuchadža, zo mějachu sowjetske instancy swojich informantow a denunciantow, kiž mōžachu jenož z kruha wosobow być, kiž su so tohorunja aktiwne na serbskim powójnskim hibanjow wobdžělali. Tak winowachu sowjetske organy jeho politiskich přendženjow, zo je pječa organizował partizanstwo we Łužicy, zo je by agent Tita a jeho nutrkowneho ministra generala Rankowića, zo je přewděl agitaciju přećiwu wólbam 1950, zo je by spion Američanow, zo je sobu zamołwity był za wustupy z Domowiny 1948 a 1950, zo je nawjedował ilegálnu skupinu z bratromaj Pawołom a Janom Nalijom, zo je wudžeržował tajne kontakty ze Serbami w Delnej Łužicy a to wosebje z Mětom Laškou a Wylhelmom Arndtom a podobne.

Přećiwu wšěm wumjetowanjam dyrbeše so sam zakitować. Nimo Pawoła Krala ze Zejca a Pawoła Neda, kotraž w jeho njeprítomnosći sowjetskim organam wumjetowanja wobkrućichu, so žadyn swědk na sudniske jednanje njeprěpřosy, zo by za njeho rěča.

Jurij Rjenč bu wot Domowiny, z kotrejež so 1946 w njeprítomnosći wuzamkny, rehabilitowany a jemu spožči so Myto Domowiny. Tež ruska a němska strona jeho jako wopor stalinistiskich a socialistiskich represalijow rehabilitowaše. Benedikt Cyž

18. Neptunowy swjedžen

W Brězowce pola Běleje Wody wotměje so wot dźensa hač do njedzele 18. Neptunowy swjedžen. Tam změja mjez druhim crossowe wubědžowanje z Trabijemi a léčne sněhakowske skakanje z prominentnym něhdyšim zymskim sportow-

com Jensom Weißflogom. Tež beachowa mjetańca budže so hrać.

Rjad koparskich přećelskich hrow so tohorunja wotměje. Mjez druhim su to jutře w 15 hodź.: SJ Laubsdorf – Budissa Budyšin, LSV Hory – Budissa Budyšin II, Wulka Dubrawa – Hórnikcy; jutře w 16 hodź.: Eintracht Ortrand – Jednota Kamjenc; jutře w 17 hodź. w Běleju: Liegau/Agustusbad – Jednota Kamjenc II.

Načolny Budyski triatlet Maik Petzold po dlěšej přestawce zranjenja dla zaso startuje. Jutře wobdžěl so wón na swětowym pokalu w Hamburgu. Wubědžo-

wanje so w telewiziji wot 13.40 hodź. na ARD přenošuje a njedzele wot 17.30 hodź bōj žonow.

Wo konjacym sporće tutón kónca tydženja w Hórkach smy wčera w SN informowali. Jutře su tam hižo wot ranja pruwowanja w desurje a popołdnu je jězdženje wokoło zadźewkow předwidžane. Njedzele započnje so rano z přezpólnym jězdženjom zapřahow. Popołdnu wotměje so skakanje. K tomu přizamknjetej so atraktiwna show kaž tež zadźewkowe jězdženje dźesać lokalnych zapřahow. MŠtr

ROZHŁÓŠ

Njedzele, hornjoserbsce

11.00 hodź. Łužica tutón tydžen

11.20 hodź W juliju rodźeni

hudźbnycy

11.45 hodź. Wustajeńca Šćěpana

Hanuša

12.00 hodź. Nabožne wusyłanje

(dr. Jens. Buliš)

po tym Zbožopřeća

delnjoserbsce

12.30 hodź. Aktualny magacin, mjez

druhim wo Witaj-campje

w Jarješku

13.00 hodź. Lěčne nałožki w susodnej

Pólskej

13.30 hodź. Nabožne wusyłanje

(Christina Klímowa)

13.40 hodź. Zbožopřeća

Chryst smjerći wza wšu jeje móc, tuž nječěsni mje rowa nóc.

Rozžohnujemy so z mojej swakowej a našeje četu, knjeni

Hańžu Hojerec

nar. 20.5.1922 zemr. 4.7.2010

W džakownosći

sotrowc Józef Matka ze swojbu kaž tež wšitcy přiwuzni

Chróscicy, w pražniku 2010

Pusty wječor je pōndzele, 19. julija, wot 17 do 19 hodź. w Chróšćanskej čěłowni. Chowanje a rekwiem budžetej wutoru, 20. julija, w 17 hodź. w Chróšćicach.